ISSN 2078-5119. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2015. Випуск 11. С. 142–150
Theory and Practice of Teaching Ukrainian as a Foreign Language. Issue 11. P. 142–150

УДК 378.147:811.161.2’243

ПРИНЦИП ТЕКСТОЦЕНТРИЗМУ В НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Ганна Швець

Інститут філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
кафедра української та російської мов як іноземних,
бульвар Тараса Шевченка, 14, кімн. 61, 01601 Київ, Україна
тел.: 044 239 34 39
ел. пошта: hannash@meta.ua

У статті запропоновано огляд різних систем принципів навчання. Наголошено на принципі текстоцентризму як провідному в навчанні української мови іноземних студентів.

Ключові слова: принципи навчання, принцип текстоцентризму, текстова діяльність, навчальна текстотека, українська мова як іноземна.

Становлення й розвиток методики української мови як іноземної як окремої галузі лінгвометодичних досліджень засвідчують плідні наукові пошуки та методичні напрацювання в таких основних напрямках: активний процес укладання навчальних посібників різних типів з української мови для іноземців; формування системи підготовки кваліфікованих педагогічних кадрів за спеціалізацією «Українська мова як іноземна» в межах спеціальності «Українська мова і література» [11]; численні наукові розвідки з різних лінгводидактичних проблем та поява фундаментальних наукових досліджень, присвячених певним аспектам методики викладання української мови як іноземної (дисертаційні роботи А. Бронської, Н. Василенко, Г. Іванишин, Г. Онкович, Л. Паламар, О. Туркевич); проведення науково-практичних конференцій різного рівня відповідної тематики (перш за все «Теорія і практика викладання української мови як іноземної» на базі кафедри українського прикладного мовознавства Львівського національного університету імені Івана Франка та «Українська мова у світі» в Міжнародному інституті освіти, культури та зв’язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка», що стали своєрідними дискусійними майданчиками для обговорення важливих проблем методики викладання української мови в іноземній аудиторії); створення системи стандартів і програм з української мови як іноземної. Ці науково-методичні здобутки переконливо доводять, що відбувається процес формування методики викладання української мови як іноземної як цілісної системи наукових досліджень, тож прикрими й дивними виглядають заяви окремих дослідників про те, що «досі не існує методики викладання української мови як іноземної», «ВНЗ України не можуть готувати фахівців з її викладання» тощо [7 : 62]. Зрозуміло, що є невирішені проблеми й недосліджені аспекти, однак це – природний процес становлення молодої гілки наукового знання, що почала активно розвиватися після здобуття Україною незалежності. Очевидно, уваги лінгводидактів потребують і часткові проблеми методики викладання української мови як чужої, і концептуальні засади, педагогічні й методичні основи навчання української мови іноземців. Серед актуальних питань – окреслення принципів навчання української мови як іноземної та з’ясування їх ієрархії.

© Швець Г., 2015

ISSN 2078-5119. Теорія і практика викладання української мови як іноземної. 2015. Випуск 11

Аналіз досліджень із цієї проблеми дозволяє виокремити кілька позицій українських лінгводидактів:

1) прийняття усталеної в методиці викладання іноземних мов системи принципів навчання (загальнодидактичних і методичних) та обґрунтування необхідності створення навчальних матеріалів на засаді цих принципів (так, Н. Ушакова й О. Тростинська наголошують на важливості дотримання в навчанні української мови як іноземної лінгводидактичних принципів комунікативності, урахування комунікативних потреб, взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності, етапності та концентричності в поданні мовного матеріалу, його комплексної та ситуативно-тематичної організації, функціональності відбору мовного матеріалу, опори на текст як основну одиницю навчання, контрастивного підходу з урахуванням рідної мови [21 : 16]; М. Бурак, презентуючи навчально-методичний комплекс, розроблений викладацьким колективом Українського католицького університету, аналізує реалізацію в ньому «найбільш важливих для викладання української мови як іноземної принципів»: дидактичних (свідомості, наочності, відповідності (або доступності), послідовності та систематичності, повторюваності, диференціації та індивідуалізації, науковості, зв'язку теорії з практикою) та методичних (комунікативної спрямованості навчального процесу, когнітивної спрямованості навчального процесу, автентичності навчальних матеріалів, ситуативно-тематичного упорядкування та репрезентації навчального матеріалу, взаємопов'язаності навчання мови і культури, уваги до лінгвістичного та навчального досвіду студентів) [1];

2) акцентування окремих принципів навчання української мови як іноземної та їх поглиблене дослідження (наприклад, А. Чистякова, Л. Селіверстова і Т. Лагута наголошують на важливості міжкультурного принципу навчання іноземних студентів та називають такі його характеристики: нейтральність тону навчання, культурний релятивізм (відсутність рис етноцентризму), неупереджене ставлення до інформації, толерантне ставлення до поглядів «чужого», культурологічна та ситуативна автентичність текстів, наявність порівняння двох або більше культур, увага до етнічної неоднорідності як українського народу, так і народу, рідного студентові [23 : 14-15]; О. Синчак обґрунтовує дискурс-аналіз як «провідний принцип комунікативного вивчення іноземної мови» [17], З. Куньч на перший план висуває принцип фахоцентризму, тобто посиленої уваги до обраної студентом спеціальності [9], а Т. Ємельянова доводить «системоутворююче» значення принципу наочності в навчанні студентів-іноземців у технічному університеті [4 : 189];

3) створення власної системи принципів, релевантних для певного сегменту системи навчання української мови як іноземної (так, Г. Іванишин вибудовує систему принципів навчання діалогічного мовлення [5], а Н. Станкевич формулює й характеризує лінгводидактичні принципи навчання видів мовленнєвої діяльності [18].

Мета статті – проаналізувати дискусійні положення проблеми принципів навчання, здійснити огляд основних систем принципів навчання та обґрунтувати як провідний для навчання іноземних студентів принцип текстоцентризму.

Вивчення досліджень вітчизняних і зарубіжних учених з методики навчання мови (рідної та іноземної) дало можливість виявити найбільш вразливі моменти проблеми принципів навчання. По-перше, це термінологічна неузгодженість, яка веде до змішування понять «підхід до навчання», «метод навчання» та «принцип навчання». Часто можемо спостерігати це в межах однієї наукової розвідки (так, у розвідці О. Синчак дискурс-аналіз названо і одним із підходів у лінгводидактиці, і головним

принципом комунікативного вивчення іноземних мов [17]; у дослідженні Л. Паламар йдеться про комунікативний метод і комунікативний підхід, а у висновках наголошено на важливій ролі комунікативної спрямованості як принципу організації навчального процесу [13]. Ми погоджуємося з твердженням В. Стативки про те, що підхід до навчання визначає комплекс концептуально важливих наукових положень (кінцева мета, принципи, зміст і технології навчання) і «з появою нового підходу всі названі компоненти повинні зазнати докорінних змін [19 : 433], отож тенденція до виокремлення численних нових підходів до навчання іноземних мов видається нам помилковою. Так, наприклад, автори «Методики навчання іноземних мов і культур» за редакцією С. Ніколаєвої характеризують серед інших рівневий підхід [10 : 87-89], хоча, на наш погляд, орієнтація на єдину систему визначення рівнів володіння іноземною мовою ніяким чином не може вплинути на кардинальну зміну мети навчання (формування іншомовної комунікативної компетентності), його завдань, змісту, методів. У дослідженнях Н. Ушакової каталогізовано можливі підходи до навчання російської мови як іноземної: комунікативно-когнітивний, компетентнісний, особистісно-орієнтований, стратегічний, культурознавчий, середовищеорієнтований, рівневий, проблемний, освітній, акмеологічний, аксіологічний [22] – очевидно, що кожен із них не формує концептуально відмінну систему навчання, а лише виявляє один із принципів навчання, виводить його на провідну позицію.

По-друге, спостерігаємо паралельне функціонування кількох назв одного й того ж принципу навчання, що свідчить не лише про синонімічні відношення між окремими термінами методики викладання мови (що притаманно терміносистемам різних наук), а і про намагання дослідників найбільш вдало сформулювати назву принципу, яка б відображала його суть. У такій термінотворчості іноді криється й небезпека: виглядає сумнівною доцільність введення нових принципів, які фактично є об'єднанням кількох усталених або їх необґрунтованим переформулюванням. Так, в авторитетному виданні «Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика» серед методичних принципів названо такий: «Засвоєння учнями мови як засобу міжкультурного спілкування можливе лише в умовах спілкування, що наближається за своїми основними характеристиками до реального спілкування», який, за визнанням самих авторів, має багато спільного з принципом взаємопов'язаного навчання усного мовлення, читання і письма або принципом взаємопов'язаного навчання видів мовленнєвої діяльності в інших концепціях [2 : 152]. Український лінгводидакт Н. Станкевич уводить до системи принципів навчання мовленнєвої діяльності принцип «впливу мети навчання на визначення пріоритету в навчанні видів мовленнєвої діяльності» [18 : 41]. Авторська характеристика цього принципу як важливого для добору навчальних матеріалів та видів завдань залежно від визначення домінантних видів діяльності в навчанні різних професійних та соціальних груп іноземців («перекладачів, науковців, бізнесменів, викладачів, місіонерів тощо») дозволяє нам зробити висновок про об'єднання в межах цього принципу двох усталених і перевірених часом принципів навчання іноземних мов: індивідуалізації та фахоцентризму (професійної спрямованості навчання).

По-третє, викликає застереження прагнення окремих дослідників значно розширити систему принципів навчання, доповнити її новими. Без сумніву, методика – не статична система, і зрозуміло, що розвиток науки спричинює зміни поглядів на систему принципів навчання, її удосконалення, однак проголошення принципами навчання детальних правил організації навчального процесу, навчання різних аспектів мови і мовлення нівелює саме поняття принципу як основного закону, першооснови,

провідної закономірності, що організує систему навчання.

Коротко зупинимося на розгляді провідних систем принципів навчання мови. Як ми вже зазначали, класичним став поділ усіх принципів навчання на загальнодидактичні та методичні (лінгводидактичні). У фундаментальній праці «Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика» запропоновано найбільш зважену, на наш погляд, і найбільш традиційну систему дидактичних принципів навчання (наочності, міцності, свідомості, науковості, активності, виховного навчання, систематичності і послідовності, врахування індивідуальних особливостей учнів, доступності і посильності, міжпредметної координації, міжкультурної взаємодії) та методичних (комунікативності, комунікативно спрямованого формування мовленнєвих навичок, інтегрованого навчання видів мовленнєвої діяльності та аспектів мови, взаємопов'язаного навчання мови і культури, урахування рідної мови і культури учнів, домінуючої ролі вправ, автентичності навчальних матеріалів, автономності учня, професійної спрямованості іншомовного навчального спілкування [10 : 110-122]. Н. Гальскова та Н. Гез обмежуються формулюванням п'яти дидактичних та трьох методичних принципів навчання іноземних мов: загальнодидактичні – особистісно орієнтованої спрямованості навчання, свідомості, творчого характеру навчання, діяльнісного характеру навчання, спрямованості на формування автономії учня в навчальній діяльності з оволодіння мовою; методичні – комунікативної спрямованості, наближення умов навчання до реального спілкування, орієнтації на рідну лінгвокультуру учня – і підкреслюють сконцентрованість процесу навчання іноземних мов за названими принципами на особистість учня в цілому [2 : 141-157].

Інший підхід до класифікації принципів навчання ґрунтується на встановленні кореляції між певними принципами та окремими складовими системи навчання. К. Плиско, наприклад, створює розгалужену систему принципів навчання рідної мови у їх зв'язку з цілями, змістом, процесом і результатами навчання. Кожному з цих чотирьох елементів відповідають певні дидактичні та лінгводидактичні принципи [16 : 12-141]. Зокрема на рівні цілей навчання виокремлено дидактичний принцип спрямованості навчання на розв'язання в єдності завдань освіти, виховання і розвитку особистості та лінгводидактичні принципи пізнавально-практичної та функціонально-комунікативної спрямованості навчання мови.

У дослідженні Т. Капітонової та Л. Московкіна, присвяченому методиці навчання російської мови як іноземної на підготовчому факультеті, поєднано вище названий підхід із ще одним плідним напрямком у вивченні системи принципів навчання – встановлення їх ієрархічних відносин. Науковці класифікують принципи навчання на три великі групи відповідно до мети, умов навчання та контингенту учнів і в той же час виокремлюють часткові принципи, через які реалізуються основні [6 : 67-75]. Так, принцип комунікативності, сформульований на основі аналізу мети навчання, реалізується, на думку авторів, у часткових принципах, що визначають зміст і методи навчання (принципи функціональності, комунікативної значимості навчального матеріалу, наочності, ситуативності, активності, комунікативного тренування, комунікативного контролю). Зазвичай у випадку занадто деталізованої системи принципів виникає питання термінологічного характеру: чи варто виокремлювати часткові принципи, які фактично є умовами реалізації основного, ось як, наприклад, у випадку принципу свідомості, якому автори концепції підпорядковують принципи вербальних пояснень навчального матеріалу, аналізу, свідомого конструювання, диференціації та узагальнення одиниць мови і мовлення, відтермінованої систематизації вивченого мовного матеріалу, мовного контролю. На наш погляд,

описані «принципи» є насправді своєрідними інструкціями, як правильно організувати навчання з дотриманням принципу свідомості. Як уже було зазначено, принципи навчання є основними закономірностями, на яких будується вся система навчання, отож навряд чи продуктивним є виокремлення шляхів їх реалізації, власне, умов організації навчання з їх дотриманням як принципів нижчого рівня.

Про ієрархію принципів як шлях до вирішення проблеми говорить Є. Пассов. На його думку, необхідно виокремити три ранги принципів: загальнодидактичні, загальнометодичні (у навчанні певного предмета – іноземної мови, наприклад) і частковометодичні (для навчання певного виду мовленнєвої діяльності) [15 : 35]. Для навчання говорінню учений обґрунтовує принципи мовленнєвої спрямованості, індивідуалізації при провідній ролі її особистісного аспекту, функціональності, ситуативності, новизни. Науковець зазначає, що «кожен вид мовленнєвої діяльності потребує своєї системи принципів, які повинні відображати всі аспекти навчання даного виду діяльності» [15 : 35], однак аналіз запропонованих ним принципів дозволяє засумніватися в цьому, оскільки більшість із них здаються важливими для формування умінь та навичок і в інших видах мовленнєвої діяльності. Думка Є. Пассова про необхідність ранжування принципів виявилася плідною для розвитку методичної науки і знайшла чимало прихильників та послідовників. Вплив цього підходу спостерігаємо в «Словнику-довіднику з методики викладання української мови», де запропоновано дефініції більшості із згадуваних вище загальнодидактичних принципів, лінгводидактичних та часткових, зокрема принципів методики навчання пунктуації, фонетики, роботи з розвитку мовлення, словникової роботи [8]. Хоча цей перелік логічно продовжити принципами навчання словотвору, морфології, усного мовлення, письмового мовлення тощо, у «Словнику» їх не висвітлено. У виданні вміщено статті про принципи навчання когнітивної методики: особистісний, емоційності, креативності, етнокультурологічний, інтегративності, активної пізнавальної спрямованості. Мабуть, у такому контексті можна говорити і про принципи комунікативної методики, особистісно-орієнтованої методики, професійно-орієнтованої методики тощо, однак навряд чи це доцільно, оскільки йдеться про визнання в межах кожної «методики» домінантним одного з принципів навчання й опис вимог до організації навчального процесу як «принципів» – це ілюструє спостережену нами тенденцію до змішування понять «принцип», «напрям», «метод», «методика» та надання умовам реалізації принципу статусу власне принципів.

У дослідженнях із методики викладання української мови як іноземної ми не виявили опису цілісної системи принципів навчання – така робота ще попереду. Л. Паламар порушує цю проблему у своїй монографії «Лінгводидактичні основи формування україномовної особистості». У підрозділі «Основні принципи навчання української мови як іноземної» мовознавець наголошує на комунікативності навчання, аспектному викладанні як важливому напрямку інтенсифікації навчального процесу в іноземній аудиторії, стилістичній диференціації матеріалу, комплексному розвитку всіх видів мовної діяльної студентів, логіко-семантичному принципі у викладанні граматики, текстовому матеріалі, який повинен бути спрямований на розвиток мовленнєвої діяльності, українознавчому аспекті, мовній практиці, проблемності, фаховій спрямованості. Але стрункої системи принципів авторові не вдалося створити. Власне принципами навчання названо лише три: комунікативна спрямованість, комплексний розвиток усіх видів мовної діяльності, логіко-семантичний [13 : 148-196, 216]. У подальших розвідках Л. Паламар виокремлює важливі для укладання підручника з української мови як іноземної принципи в межах комунікативно-

діяльнісного підходу до навчання: функційно-комунікативний, логіко-семантичний, наступності, наочності, урахування національних особливостей студентів [14].

Багаторічний досвід викладання української мови як іноземної, створення й апробація навчально-методичних матеріалів, вивчення наукових досліджень з означеної проблеми допомогли нам усвідомити важливість текстоцентризму як одного з провідних принципів навчання мови: текст виступає продуктом, засобом та об'єктом комунікації, тож оволодіння будь-якою іноземною мовою базується на роботі з текстом, що забезпечує вивчення мовних одиниць і явищ не ізольовано, а у зв'язках один з одним (семантичних, граматичних, синтаксичних, стилістичних). «Текст … має особливу цінність як систематизований зразок функціонування мови в межах теми, контексту, ситуації, проблеми, сфери, жанру, певного соціального, діяльнісного тла, вираження соціальної, професійної, особистісної позиції» [12 : 325]. Ось чому практично з перших уроків української мови як іноземної викладач спрямовує студентів на створення текстів (спочатку це мікродіалоги на кшталт «Він студент. – А вона? – Вона теж студентка», а з часом – більші й складніші монологічні та діалогічні висловлювання). Відповідно текстова основа навчання актуальна не лише для іноземних студентів середнього та високого рівнів володіння українською мовою (таку думку обстоюють окремі методисти), а і для інокомунікантів-початківців – принцип текстоцентризму діє на всіх етапах навчання і є обов'язковим для всіх елементів системи навчання. Так, на рівні мети цей принцип скеровує на формування в іноземних студентів умінь та навичок ефективної іншомовної текстової діяльності як прояву комунікативної компетенції (за О. Євдокімовою і Т. Хомуленко, текстова діяльність – це «інтелектуально-мисленнєва активність, спрямована на створення, перетворення та відтворення текстів як складних знаків, що мають формальну і змістову структуру» [3 : 11]); на рівні змісту навчання текст виступає одним із його компонентів, через який і в якому виявляються інші компоненти змісту навчання: сфери, ситуації, теми й мовні засоби спілкування; на рівні процесу навчання української мови як іноземної саме текст є основним стимулом, матеріалом, засобом і продуктом навчальної комунікації; на рівні результатів навчання текст виступає і способом демонстрації навчальних здобутків студентів, і засобом контролю сформованої комунікативної компетенції.

У розвідках українських лінгводидактів натрапляємо на варіативне формулювання принципу текстоцентризму: «принцип опори на текст як основну одиницю навчання» (Н. Ушакова, О. Тростинська), «текст є основою будь-якого виду мовленнєвої діяльності» (Н. Станкевич). Іноді спостерігаємо інші назви, однак наповнення їх змісту відповідає принципу текстоцентризму. Так, О. Синчак, обґрунтовуючи принцип дискурс-аналізу в навчанні української мови іноземців, характеризує дискурсивну компетенцію як «майстерність створювати чи інтерпретувати тексти завдяки вибору належних лексико-граматичних засобів, когнітивних сценаріїв та комунікативних стратегій» [17 : 204] і формулює головне завдання, на реалізацію якого спрямовано створений на основі дискурс-аналізу навчальний комплекс – «навчити іноземне студентство продукувати українською мовою зв'язні тексти різних мовленнєвих жанрів із певною мірою соціокультурної значущості» [17 : 209]. Очевидно, що текстова основа навчання української мови як іноземної та стратегічна мета навчання – формування комунікативної компетенції, проявом якої є ефективна текстова діяльність, є незаперечним фактом, а відтак, лінгводидактичний принцип текстоцентризму виступає методично обґрунтованим. У методиці навчання української мови як рідної, зокрема у вищій школі, також упроваджуються текстоцентричні навчальні стратегії, згідно з якими «текст

розглядається як носій актуальної екстралінгвістичної, соціокультурної інформації і є одночасно засобом навчання, метою навчання й одиницею виміру успішного навчання» [20 : 4].

У процесі вивчення нерідної мови учень / студент повинен оволодіти низкою умінь та навичок, необхідних для комунікації в різних сферах суспільного життя. Очевидно, що успішність навчання іноземної мови, української зокрема, перебуває у зв'язку з раціональним добором репрезентативних для кожної сфери навчальних текстів різних видів (усних / письмових, діалогічних / монологічних), стилів і мовленнєвих жанрів та створення оптимальної системи роботи з ними, спрямованої на розвиток комунікативної компетенції іноземних учнів. Для доцільного добору й ефективного використання текстів під час навчання мови важливим, на наш погляд, є усвідомлення цілісної моделі навчальної текстотеки та місця й ролі текстів різних типів у ній. Ми запропонували й обґрунтували таку структуру навчальної текстотеки з української мови як іноземної [24].

Отже, можемо стверджувати про методичну доцільність виокремлення серед принципів навчання української мови як іноземної принципу текстоцентризму, який виявляє свою дію на всіх етапах навчання і є обов'язковим для всіх елементів системи навчання.

Перспективу подальшого дослідження проблеми вбачаємо у вивченні умов, шляхів, методів, засобів формування умінь та навичок ефективної текстової діяльності, обґрунтуванні критеріїв її оцінювання; окресленні місця текстів певних стилів на різних етапах навчання української мови як іноземної та визначенні лінгводидактичних принципів формування навчальної текстотеки; обґрунтуванні системи роботи з текстами різних мовленнєвих жанрів під час навчання української мови як іноземної.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Бурак М.* Дотримання дидактичних і методичних принципів у сучасному підручнику з української мови як іноземної / М. Бурак // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – Вип. 9. – С. 68–75.
2. *Гальскова Н. Д.* Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика : учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений / Н. Д. Гальскова, Н. И. Гез. – 5-е изд., стер. – М. : Издательский центр «Академия», 2008. – 336 с.
3. *Євдокімова О. О.* Психологія іншомовної текстової діяльності / О. О. Євдокімова, Т. Б. Хомуленко. – Х. : ПП Видавництво «Нове слово», 2004. – 154 с.
4. *Ємельянова Т. В.* Деякі аспекти фундаментальної підготовки іноземних студентів у технічному університеті / Т. В. Ємельянова // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. № 6 (40), 2014 : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – С. 184–191.
5. *Іванишин Г. Я.* Навчання професійно зорієнтованого діалогічного мовлення іноземних студентів медичних спеціальностей у процесі вивчення української мови : Автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова) / Г. Я. Іванишин. – Херсон, 2013 – 20 с.
6. *Капитонова Т. И.* Методика обучения русскому языку как иностранному на этапе предвузовской подготовки / Т. И. Капитонова, Л. В. Московкин. – СПб : Златоуст, 2006. – 272 с.
7. *Клоконосова Л.* Актуальні проблеми викладання української мови як іноземної у ВНЗ України / Л. Клоконосова, О. Ничипорук, Н. Ядвіжина // Науково-методичні проблеми

мовної підготовки іноземних студентів : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 17-18 квітня 2014 р., Національний авіаційний університет / За заг. ред. М. М. Бондарчук, І. В. Жогіної. – К. : НАУ, 2014. – С. 61–63.

8. *Кочан І. М.* Словник-довідник з методики викладання української мови. Друге видання, виправлене і доповнене / І. М. Кочан, Н. М. Захлюпана. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. – 306 с.
9. *Куньч З.* Реалізація принципу фахоцентризму у викладанні української мови як іноземної / З. Куньч // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – Вип. 5. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – С. 15–21.
10. Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
11. Навчальні програми та методичні рекомендації до дисциплін спеціалізації «Українська мова як іноземна» / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т філології, кафедра укр. та рос. мов як іноземних; [авт. В. І. Невойт, Г. Д. Швець, М. В. Шевченко та ін.]. – К. : Четверта хвиля, 2015. – 208 с.
12. Настольная книга преподавателя иностранного языка : Справ. пособие / Е. А. Маслыко, П. К. Бабинская, А. Ф. Будько, С. И. Петрова. – 7-е изд., стер. – Мн : Выш. школа, 2001. – 522 с.
13. *Паламар Л. М.* Лінгводидактичні основи формування україномовної особистості / Л. М. Паламар. – К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 1997. – 235 с.
14. *Паламар Л.* Принципи укладання підручника з української мови для іноземних студентів / Л. Паламар // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – Вип. 3. – С. 40–47.
15. *Пассов Е. И.* Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению : Пособие для учителей иностр. яз. – М. : Просвещение, 1985. – 208 с.
16. *Плиско К. М.* Принципи, методи і форми навчання української мови (Теоретичний аспект) : [Навч. посібник]. – Х. : Основа, 1995. – 240 с.
17. *Синчак О.* Дискурс-аналіз як методологічне підґрунтя для розробки підручника з української мови як іноземної / О. Синчак // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – Вип. 9. – С. 203–210.
18. *Станкевич Н.* Види мовленнєвої діяльності в аспекті лінгводидактики / Н. Станкевич // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – Вип. 2. – С. 40–47.
19. *Стативка В. И.* К вопросу о соотношении некоторых методологически важных дидактических и лингводидактических понятий / В. И. Стативка // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. № 6 (40), 2014 : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – С. 429–439.
20. Українська мова. Мова фаху, мова науки, мова спілкування. Текстово-комунікативне навчання : навчальний посібник / Л. О. Ткаченко, О. В. Любашенко, С. Є Мельник, Т. М. Андрєєва, С. В. Овсейчик, О. В. П'ятецька; за ред. О. В. Любашенко. – К. : ТОВ ВПП «Компас», 2014. – 256 с.
21. *Ушакова Н.* Вивчення української мови студентами-іноземцями : концептуальні засади / Н. Ушакова, О. Тростинська // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – Вип. 9. – С. 12–21.
22. *Ушакова Н. И.* Подходы образовательной парадигмы, не получившие отражения в методике преподавания русского языка иностранным студентам / Н. И. Ушакова // Русский язык, литература, культура в школе и вузе. – 2014. – № 4. – С. 66–72.
23. *Чистякова А.* Диференційована організація навчання іноземців української мови / А. Чистякова, Л. Селіверстова, Т. Лагута // Теорія і практика викладання української мови

як іноземної : зб. наук. праць. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – Вип. 1. – С. 13–21.

24. *Швець Г. Д.* Структура навчальної текстотеки з української мови як іноземної / Г. Д. Швець // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2013. – Вип. 40. – С. 254–258.

Стаття надійшла до редакції 12.02.2015
доопрацьована 26.02.2015
прийнята до друку 23.03.2015

THE PRINCIPLE OF THE TEXT-BASED LEARNING IN TEACHING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

Hanna Shvets

Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Institute of Philology,
Department of Ukrainian and Russian as Foreign Languages
Taras Shevchenko blvd., 14, room 61, 01601 Kyiv, Ukraine
phone: 044 239 34 39
e-mail: hannash@meta.ua

The paper examines the problem of the principles of teaching Ukrainian as a foreign language. It highlights the position of Ukrainian scientists on this issue: 1) the rationale for the creating of educational materials on the basis of established learning principles (didactical and methodical); 2) emphasizing the certain principles and their deep study; 3) creation their own system of principles that are relevant to a particular segment of the educational system of teaching Ukrainian as a foreign language.

The author analyzes the controversial issues of the problem of learning principles: terminological inconsistency (mixing the concepts of "approach to teaching", "method of teaching" and "learning principle"); operate of several titles of the same learning principle; undue expansion of the system of learning principles.

The paper also considers the leading systems of learning principles: didactical and methodical; learning principles in their relationship with the goals, content, process and results of learning (K. Plysko); basic and partial principles; didactical, methodical and partial methodical principles (E. Passov) and others.

It highlights text-based learning as one of the leading principles of language learning. It operates in all stages of education and is a must for all elements of training system. At the level of goal, this principle guides to the formation the skills of effective foreign language text activity. At the level of content of learning, text is one of the components through which the other components (spheres, situations, themes and language means of communication) are detected. At the level of the learning process, text is the main incentive, material, tool and product of training communication. At the level of learning outcomes, text is the way of demonstration of students' academic achievements and the means of monitoring the communicative competence.

Key words: learning principles, the principle of the text-based learning, text activity, training text material, Ukrainian as a foreign language.